

го контролю, обґрунтування періодів і операцій, які підлягають вибірковому контролю, перевірка сфери діяльності підприємства, яка є найбільш ризиковою щодо сплати податків дозволять суттєво підвищити результативність податкового контролю [5].

Систематизації та оптимізації потребує нормативна база. Після її реформування повинна зберігатись незмінність правил оподаткування протягом тривалого часу (не менше трьох років, як свідчить досвід розвинених країн). Необхідним також є упорядкування податкових пільг з метою посилення їхнього регулятивного потенціалу шляхом оптимізації бази оподаткування, спрощення порядку обчислення та стягнення податків.

Отже, основними напрямками оптимізації податкового менеджменту мають стати: модернізація методики перевірки первинної інформації суб'єктів господарювання, реформування окремих видів податків, реформування податкового обліку та упорядкування податкових пільг.

Список використаних джерел

1. Василькова Т.В. Соціально-економічні наслідки пільгового оподаткування в Україні / Т.В. Василькова, В.А. Терещенко // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2009. – № 2(45). – 284 с.
2. Долгий О.А. Організаційно-правові засади управління діяльністю державної податкової служби України в умовах ризиків / О.А. Долгий. – Донецьк: ВІК, 2006. – 317 с.
3. Соколовська А.М. Дискусійні питання реформування податкової системи України // Бюджетно-податкова політика в Україні (проблеми та перспективи розвитку). Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції (20–22 грудня 2001 року). – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – С. 278-281.
4. Загорський В.С. Бюджетно-податкова система: теорія і практика / В.С. Загорський. Монографія. – Ірпінь: Національна академія ДПС України. – 2006. – 304 с.
5. Ковбасюк Ю.В. Регіональний підхід до формування бюджету [Електронний ресурс] / Ю.В. Ковбасюк // Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. – 2010. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/dutp/20062/txts/SOCIALNA%5C07-kyvrbf.pdf>.
6. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: Монографія / Ю.Г. Кальниш. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 287 с.

Summary. In the article analyzes the mechanisms of the tax system of Ukraine, indicate possible areas and scope of reform according to the European experience. Particular attention is paid to the mechanisms of fiscal policy, value added tax and property tax. Identifies possible stages of reforming tax management.

Key words: tax management, reform, fiscal policy, VAT, property tax.

УДК 330.14.01:316

Кириленко В.І., д.е.н., доцент Київського національного економічного університету

Титаренко О.М., старший викладач Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

СУТЬ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

В статті розглянуто суть та еволюцію поняття «соціальний капітал».

Ключові слова: соціальний капітал, цінності та норми, соціальні стосунки.

Постановка проблеми. Якщо порівняти соціальний капітал із класичним поняттям «капіталу» (визнаним економічною теорією одним із основних ресурсів економічного розвитку), який характеризується обмеженістю та здатністю приносити додану вартість, то варто зазначити, що соціальний капітал також володіє такими ознаками.

Він, як і класичний капітал, здатен перетворюватись у грошову форму, може накопичуватись, володіє властивістю ліквідності та потребує інвестицій для свого відтворення. Однак, на відміну від класичного капіталу, соціальний капітал зростає у міру його використання та зростання кількості людей, охоплених певними взаємовідносинами, його не можливо продати та змінити власника. До того ж, соціальний капітал має ознаки суспільного блага.

Аналіз досліджень і публікацій. Категорія соціального капіталу була введена до наукового обігу на початку ХХ ст. Проте формування та стрімка популяризація цієї теорії припадає на його останню чверть і, особливо, на останнє десятиліття. Окреслення специфіки соціального капіталу серед інших різновидів капіталу наводиться у працях таких авторів, як Дж. Джекобс, П. Бурдьє, Дж. Коулмен, Г. Лоурі, Р. Патнам, Н. Лін, М. Грановеттер, Ф. Фукуяма та інших. До українських фахівців відносять Ю. Привалова, О. Рогожина, Ю. Саєнко та ін.

Виклад основного матеріалу. Вперше термін «соціальний капітал» ввів у науковий оборот Дж. Ханифан у 1916 р. Ханифан дійшов висновку про необхідність виховання доброї волі, братерства, симпатії один до одного й вміння налагоджувати соціальні стосунки між людьми, які «утворюють соціальну одиницю».

Через півстоліття термін «соціальний капітал» почав широко вживатися в літературі. Свій внесок у це зробили, перш за все зарубіжні дослідники: Дж. Джекобс – у застосуванні до міського життя й добросусідства; П. Бурдьє – по відношенню до соціальної теорії. У 80-х рр. роках Дж. Коулман увів цей термін в академічне обговорення в контексті освіти. У 90-х рр. Р. Патнем застосував соціальний капітал в популярній темі для політичних дискусій.

Поняття соціального капіталу відоме з 20-х років минулого століття, однак концепція соціального капіталу набуває поширення і стає предметом дискусій у західній соціології після опублікування праці професора Гарвардського університету Р. Патнама і його колег Р. Леонарді і Р. Нанетті «Творення демократії. Традиції громадянської активності в сучасній Італії» (1993).

П. Бурдьє визначає соціальний капітал як «ресурси засновані на родинних відносинах і відносинах в групі членства» і підкреслює значення вигоди, «яка акумулюється завдяки членству в групі, є базисом можливих солідарностей» [1].

Френціс Фукуяма визначає соціальний капітал як певний набір неформальних цінностей чи норм, яких дотримується члени групи, що дає їм змогу співпрацювати одним з одним. Соціальний капітал приносить користь, що виходить за межі економічної сфери. Він дає змогу різним групам у межах складного суспільства об'єднуватися для захисту тих своїх інтересів, які в іншому випадку могутня держава просто могла б проігнорувати [2]. Соціальний капітал, на його думку, є дуже важливим для функціонування сучасних (модернових) економік та виявляється необхідним для стабільних ліберальних демократій.

З часом поняття «соціальний капітал» наповнювалося новим ресурсним змістом, оскільки в реальному економічному житті, все впливовішими на ефективність нашої діяльності стають нематеріального роду фактори, які нерідко є або вирішальними чинниками успіху, або причиною невдач, за нібито однакових початкових умовах і матеріальних ресурсах. На це особливо звернув увагу Джеймс Коулмен, запропонувавши включити соціальний капітал до структури факторів ефективності виробництва і визначив його як потенціал взаємної довіри та взаємодопомоги, що цілеспрямовано і раціонально формується в міжособистісних відносинах: зобов'язання та очікування, інформаційні канали й соціальні норми [3].

Зауважимо, що українські фахівці (Ю. Привалов, О. Рогожин, Ю. Саєнко та ін.) виокремлюють поняття «соціальний капітал» і «соціальний потенціал», розуміючи

під останнім суму суспільних та індивідуальних можливостей демографічного, освітнього, професійного та іншого характеру [4]. А звідси, соціальний потенціал постає джерелом формування соціального капіталу: використаний соціальний потенціал стає активним соціальним капіталом, а невикористаний – пасивним соціальним капіталом як своєрідним суспільним резервом, прихованим у царині людських взаємин. Активний соціальний капітал як реалізовані можливості відносин суспільних суб'єктів має структуру, відповідну до того, якого змісту (конструктивного чи деструктивного) і якої якості (позитивної чи негативної) набули такі відносини [5].

Якщо окремі фахівці у тлумаченні соціального капіталу акцентують увагу на міцній взаємодії між суб'єктами суспільних відносин, то ще один американський дослідник, Р. Берт, визначає соціальний капітал як приятельські контакти між колегами по службі і більш широкі контакти, «через які Ви маєте змогу використовувати свій фінансовий і людський капітал». На його думку, саме відносна свобода як відсутність регламентованих зв'язків, які жорстко скріплюють структурні елементи спільноти, сприяє індивідуальній мобільності. Суть полягає у тому, що жорсткі схеми взаємодій ускладнюють процес «споживання» нової інформації, а слабкі зв'язки не лише не заважають, а й створюють сприятливі, навіть стимулюючі, умови для обміну інформацією, для створення нових взаємодій і ресурсів [6].

Соціальний капітал відрізняється від інших форм людського капіталу тим, що він зазвичай створюється і передається через такі культурні механізми, як релігія, традиція або «історична звичка», а найважливішою його складовою є спонтанне спілкування як здатність створювати нові асоціації та співпрацювати за встановленими принципами [7].

Список використаних джерел

1. Бурдые П. Формы капитала // Экономическая социология. – 2002. – Т.3. – № 5. – С. 60-75.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua>.
3. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий / Дж. Коулман // Общественные науки и современность. – 2001. – № 3. – С. 121-139.
4. Лесечко М., Чемерис А. Соціальний капітал: проблеми розвитку й оцінки // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали науково-практичної конференції. – К., 2001.
5. Багнюк А.Л. Соціальний капітал і квантифікація суспільних процесів: тлумачення і функції / А.Л. Багнюк // Збірник статей Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. – Кременчук, 2002.
6. Burt R. Structural Holes the Social Structure of Compretition. – Cambridge (MA), 1992.
7. Кіреєва О. Теорія «соціального капіталу»: тенденція розвитку // Ефективність державного управління. – Львів, 2005. – Вип. 8.

Summary. The paper considers the nature and evolution of the concept of «social capital».

Key words: social capital, values, norms, social relationships.

УДК 368.013.3

Кувовенкова Н.В., к.е.н., асистент Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

В статті розкривається сутність майнового страхування в Україні, головні проблеми розвитку майнового страхування в Україні.

Ключові слова: страхування, майнове страхування, ринок страхування майна в Україні.